

Martina Hozová Sochařské koláže

Velice současná potřeba – naučit se lépe obývat svět – se projevuje i ve vizuálním umění. Umělecká díla už netouží vytvářet imaginární, alternativní či utopickou realitu, ale popisují a komentují způsoby existence a modely chování uvnitř reality existující. Koláž umožňuje rychleji, bezprostředněji a přesněji najít souvislosti mezi výtvarnými, literárními, společenskými a filozofickými prvky, pro jejichž vyjádření by se těžko hledal vhodnější způsob. S vlepovanými papíry do obrazu začali kubisté, ovšem koláž je srdeční doménou surrealismu. Tehdy šlo o nový druh šokujícího a překvapivého umění, dnes je to pracovní postup pro děti od tří let. Svět se zrychluje. A protože je koláž sestřih, dokáže se s rychlostí a mnohostí dobře vyrovnat. Koláž je také strategie recyklace, transplantace, manipuluje se střepy reality, s uloupenou identitou a nahrazením původního kontextu novým.

Martina Hozová je sochařka, pracuje tedy s materiálem, jemuž dobře rozumí a jímž jsou dějiny umění. Svými nůžkami a řezáky přitesává původní tvary a významy a přizpůsobuje je současné době a svému záměru. Podobný postup zvolil i klasik této obrazoborecké taktiky, Jiří Kolář. I on svým ostrým nástrojem zaútočil na nejkrásnější obrazy historie. Zatímco se Kolář jako básník zabýval neústupností poezie a krásy, sochařka Hozová preferuje tělo a náboženské motivy, jichž je sochařství přednostním dodavatelem. Její zkratky a nové cesty ovšem nejsou laděné rituálně, spíše morálně kriticky. Stejně jako v trojrozměrných objektech i ve dvoudimenzionální koláži Hozová napadá stav společnosti, její relativní hodnoty, neexistenci ničeho posvátného. Zároveň ovšem i provokuje. Používá sexuální motivy, poukazuje na manýristický erotismus sakrálních výjevů, kombinuje posvátné a pudové, vysoké a nízké, vznešené a směšné, zoufalé či groteskní. Pokouší se prolnout svět veřejný se světem intimním. Dalo by se říci, že odhaluje limity postsekulární společnosti, nutí nás se rozhodnout, co je přípustné a co už je tabu. Tak jako v případě Lid versus Larry Flynt. Jen tolerance a nedogmatické vidění světa je zárukou, že pod rouškou morálky neomezíme individuální svobodu občana a neučiníme legální demagogickou a totalitní tyranii s všetečným dohledem tajných i veřejných složek policejního státu.

Autorka využívá předloh z Hieronyma Bosche, což byl podobně zakuklený moralista. Berniniho Extáze Svaté Terezie je nedostižný sochařský předobraz, jemuž se máloco v sochařství baroka či kdykoli později vyrovná. Přesto je Terezie z Ávily světice přinejmenším kontroverzní, což ta nejlepší zobrazení dokáží vyjádřit. Milosrdenství je spojeno s mateřským principem, je-li ale milosrdenost provázána s mocností mužského rodu, půjde možná o něco jiného, a za jiných podmínek, než je milost srdce... Nejčastěji se v kolážovaných úlomcích reality zjevuje Madona s dvojčaty Francouze Jeana Fouqueta. Na ní Martina Hozová demonstruje imanentní nenávist vůči vlastnímu

druhu a sourozeneckou rivalitu, která je dobrým tématem už od biblického Kaina a Ábela. Generálním motivem koláží je pokušení jako teologický pojem označující nutkání člověka dělat něco zlého. Člověk je neustále vystaven vábení překročit morální či právní normy a spáchat hřích. Pokud pokušení odolá, dokáže tím, že je dostatečně mravně silný, posílí své pozitivní psychické vlastnosti a v morálním smyslu bude odměněn. Co je však hříchem v jedenácti dimenzích a mnohočetném vesmíru, kde se civilizace ani jednotlivci neshodnou na žádných univerzálních hodnotách, a vzhledem k čemu ?

Díky například Kukské přehlídce ctností a neřestí Matyáše Bernarda Brauna dokážeme přechýny proti dobrému jménu, pověsti a karmě z historického hlediska vyjmenovat. Pýcha, lakota, smilstvo, závist, obžerství, hněv, lenost, zoufalství, lehkomyšlnost, pomluva, lstivost, podvod. Ale již si nejsme jisti, zda pravda, víra, naděje, trpělivost, láska, jsou těmi nejlepšími průvodci člověka současnou dobou. A zda spravedlnost, moudrost, cudnost, píle, upřímnost a pohostinství vůbec tento svět ještě obývají. Martina Hozová by nepochybně výsostně sochařské pojetí morálního tématu vzhledem k nové době zvládla. Ale kdo by jí tak monumentální projekt zadal ? A existuje po tradičních etických tématech vůbec ještě poptávka ?

Mgr. Martina Vítková, historička umění a kurátorka GMU v Hradci Králové